№ 171 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 11 | 1904 | ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 11 № 171

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով. Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ". կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վլադիվօստօկեան նաւատորմը. — ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Խօլերայի դէմ. Նամակ Ախալցխայից. Նամակ Սալեանից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. — Պատերազմի շուրջը. Նամակ Գերմանիայից. Արտաքին լուրեր. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿԻ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ

Հեռագիրները հաղորդեցին այն ծովային պատերազմի մասին, որ տեղի ունեցաւ ռուսական վլադիվօստօկեան նաւատորմի և եապօնական հիւսիսային նաւատորմի միջև: Առաջինի հրամանատարն էր ծովապետ Բեզօբրազով, երկրորդինը Կամիմուրա: Օգտվելով „Р. В."-ի տուած տեղեկութիւններից, ներկայացնում ենք հետևեալ բնորոշ գծերը:

Այդ պատերազմը տեղի ունեցաւ օգոստոսի 1-ին, Կօրէայի հարաւային ափերում, Ֆուզան քաղաքի առաջ, Ցուսիմա կղզու մօտ: Պատերազմի հետևանքների մասին ստացված առաջին հաղորդագրութիւնները սկզբում աւելի մեղմ էին և չէին խօսում լուրջ կորուստների մասին, բայց յետոյ պարզվեց, որ ռուսական երեք գինւորական նաւերից միայն երկուսը՝ «Րօսսիա» և «Գրօմօբօյ» կարողացել են ազատվել, իսկ երրորդը՝ «Րիւրիկ» ընկղմվել է ջրի մէջ:

Պէտք է նկատել, որ «Րիւրիկը» նաւերից ամենափոքրն էր, ունէր աւելի բարակ զրահ, աւելի թոյլ թնդանօթներ և աւելի դանդաղ ընթացք: Նա շարժվում է եղել 1—$1^1/_2$ հանգոյցով աւելի դանդաղ, քան միւսները: Եապօնական նաւերը չեն ունեցել թոյլ կողմեր, մինչդեռ Բեզօբրազովի նաւատորմում «Րիւրիկը» կազմում է եղել այդ թոյլ կողմը և ահա Կամիմուրան բնականաբար այդ թոյլ կողմի վրա ուղղել է իր գլխաւոր հարուածները: Աչքի առաջ պէտք է ունենալ և այն, որ եապօնական նաւերի վրա թնդանօթները պաշտպանված են առանձին վահաններով, մինչդեռ «Րիւրիկի» թնդանօթները եղել են բաց: Շնորհիւ վահանների պաշտպանութեան՝ այն ժամանակ, երբ եապօնական թնդանօթները ահագին վնասներ էին հասցնում «Րիւրիկի» թնդանօթներին, վերջիններս $1^1/_2$ մղոն հեռաւորութիւնից արդէն անզօր էին դառնում վնասելու եապօնական թնդանօթներին: Ինչ վերաբերում է ռուսական միւս երկու նաւերին, որոնք աւելի ամուր են շինված, նրանք ըստ երևոյթին վնասվել են աւելի վերևի կողմից. նրանց գլխաւոր կմախքը մնացել է հաստատուն, իսկ ջարդվել են խելամասերը, թնդանօթները:

Ծովային այդ պատերազմի հետևանքը այն է, որ կը դադարեցնվեն վլադիվօստօկեան նաւատորմի այն արշաւանքները, որոնք վերջին շաբաթներում տեղի ունէին եապօնական ծովափերի մօտ: Եւ կարող են նրանք վերանորոգվել, երբ այստեղ կը հասնէ Բալտիկեան նաւատորմը:

Պէտք է այն էլ նկատել, որ վլադիվօստօկեան նաւատորմի յարձակումները էապէս մեծ վնաս չեն կարող հասցնել եապօնական առևտրին, ուստի նրանք չեն նպաստում առանձնապէս պատերազմի շուտ վերջանալուն: Ինչպէս յայտնի է, մինչև այժմ Վլադիվօստօկի նաւատորմը հինգ աջող արշաւանք է արել, որոնցից երկուսը կատարվել են Րէյցենշտէյնի, մէկը Իէսսէնի և երկուսը Բեզօբրազովի ղեկավարութեամբ: Չը նայելով այդ արշաւանքներին, Եապօնիայի ծովային առևտուրը ամենևին չէ թուլացել այս տարի, այլ նոյն իսկ մի որոշ չափով աւելացել է: Ուստի այնքան մեծ նշանակութիւն չը պէտք է տալ կամ այն միջոցներին, որոնցով իբր թէ անտեսական վնաս հասցնվի Եապօնիային, այլ յոյսը դնել այն յաղթութիւնների վրա, որոնք կը կատարվեն եապօնական զօրքի և նաւատորմի վրա:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

Ինչ միջոցներ գտնել միանգամ ընդ միշտ փրկելու մեր երկիրները խօլերայի արշաւանքից. ինչ միջոցներ գտնել, որ կուլտուրական երկիրները պաշտպանված լինեն ասիական խօլերայի վտանգից: Այս հարցը ներկայումս զբաղեցնում է եւրոպական և ռուսական մամուլը և գտնում են, որ ամենապարմատական միջոցը կը լինէր գումարել մի միջազգային-պետական կօնֆերենցիա, որը մշակէր որոշ ծրագիր՝ առողջացնելու բոլոր այն օջախները, որոնք հանդիսանում են խօլերայի և ժանտախտի բոյներ:

Ինչպէս յայտնի է, այդպիսի օջախները գլխաւորապէս սահմանակից երկիրներն են— Հնդկաստանը, Թիւրքիան և Պարսկաստանը:

«Եթէ մենք արդէն այնքան զարգացել ենք կուլտուրական կողմից, ասում է «Новости» լրագիրը, որ կարողացանք ստեղծել Հաագայի կօնֆերենցիան—այդ առաջին քայլը համաշխարհային խաղաղութեան և մարդկային համերաշխութեան ճանապարհի վրա —միթէ մենք չենք կարող ստեղծել նոյնը համաճարակների վերաբերմամբ, որոնք, իսկապէս, աւելի կորստաբեր են, քան պատերազմները: Այդպիսի մի միջազգային կօնֆերենցիա, որ կունենար ահագին միջոցներ և ոչ մի քաղաքական նպատակ, կարող էր ընդմիշտ ազատել Եւրոպան ասիական պատուհասից»:

Մի միջազգային սանիտարական յանձնաժողով, հաստատված Թէհրանում կամ Բաղդադում, կարող էր ստիպել թիւրքական և պարսից անհոգ կառավարութիւնները առողջացնելու վարակման բոյները:

—

Լայն ոգով մարդասէր մարդիկ, հակառակ մեր ժամանակի նիւթապաշտ և սառնէր ձգտումներին, դեռ շարունակում են երևալ: Լօնդօնում կայ մի անձ, դօկտոր Բէրնարդօ, որ իր ամբողջ կեանքը նուիրել է երեխաների խնամատարութեան և յայտնի է այդ քաղաքում «ոչ ոքի երեխաների հայրը»:

Դօկտոր Բէրնարդօն, դեռ ուսանող, նուիրեց իրան և իր ամբողջ ապագայ կեանքը անպատսպարան, ընկեցիկ մանուկների ծառայութեան: Իր 38-ամեայ գործունէութեան ընթացքում «ոչ ոքի երեխաների հայրը» հաւաքել է փողոցներից, բժշկել, խնամել և դաստիարակել 52,000 ընկեցիկ մանուկներ, կառուցել է աւելի քան 100 տներ, որոնց մէջ բժշկվում և դաստիարակվում են նրա սաները: Ամեն տարի նա ծախսում է 200,000 ֆունտ ստերլինգ (2 միլիօն րուբլի) և այդ գումարը նրան տալիս է ժողովուրդը: 1866-ին, դեռ երիտասարդ ուսանող, երբ նա սկսեց իր վաստակն քարոզները Լօնդօնի փողոցներում և նպաստ անտէր, անտէրական երեխաների, նրա ստացած առաջին նպաստը եղաւ 27 կօպէկ, որ մի խեղճ աղախին հանեց իր թաշկինակի հանգոյցից և տուեց նրան:

Ինչ հրաշքներ չէ կարող անել անկեղծ անձնուիրութիւնը:

—

Ռուսաց կրօնական թերթերում հարց է ծագել, թէ արդեօք ցանկալի չէ՞ թոյլ տալ, որ հոգևորականները իրանց պաշտօնակատարութեան ժամերից դուրս ժամանակը աշխարհական հագուստ հագնեն: Տպվում են մի շարք յօդուածներ ապացուցանելու համար, թէ երկար փարաջաները և երկար մազերը անյարմար են, տգեղ և հակառողջապահական:

Մենք կարծում ենք աւելի լաւ կը լինէր հարց յարուցանել, որ կուսակրօն հոգևորականութեան թոյլատրվի ամուսնանալ, ինչպէս ընդունված էր քրիստոնէութեան առաջին դարերում. այն ժամանակ հագուստի խնդիրն ևս հեշտ է լուծել:

—

Կանանց հարցը մի նոր յաղթանակ ևս տարաւ:

Նորերս Պետերբուրգի ռուսաց-բժշկական ինստիտուտը վերակազմութեան ենթարկվեց և նոր օրէնք հրատարակվեց, որի զօրութեամբ կին-բժիշկները համահաւասար իրաւունքներ են ստանում տղամարդ-բժիշկների հետ. նրանք ստանալու են այսուհետև բժշկի դիպլօմ և նրանց իրաւունք է տրվելու ձեռք բերել բժշկական գիտնական բոլոր աստիճանները համալսարաններում և կլինիքական-բժշկական ակադէմիայում:

Վաղուց թէ բժշկական ժողովներում, թէ մամուլի մէջ ձայներ էին լսվում, որոնք շեշտում էին կին-բժիշկների ահագին ծառայութիւնները և պահանջում էին ճանաչել նրանց համար նոյն իրաւունքները, որ վայելում են տղամարդ-բժիշկները: Անկողմնակալ դիտողները նոյն իսկ ասում էին, որ կանայք յատկապէս ստեղծված են բժշկական գործունէութեան համար, որովհետև նրանք աւելի համբերող են, աւելի հոգեկան քնքշութիւն ունեն և աւելի գթոտ են, իսկ այդ բոլորը շատ հարկաւոր է հիւանդներին:

Ոչ մի կասկած չը կայ, որ կին-բժիշկները շուտով պատուաւոր տեղ կը գրաւեն հանրային պաշտօնների մէջ և ցոյց կը տան, որ գիտեն արդարացնել իրանց նկատմամբ տածած յոյսերը:

—

Զափազանցութիւնը ամեն բանի մէջ անթոյլատրելի է, բայց նա անթոյլատրելի է մանաւանդ քննադատութեան մէջ, որովհետև այդ դէպքում նա մեծ կասկածներ է յարուցանում ընթերցողի մէջ քննադատի անաչառութեան մասին:

«Մուրճ» ամսագրի վերջին համարում մի քննադատութիւն է տպված, ստորագրութեամբ Արշ. Աթա.-ի Գօրկիի «Մակար Չուդրա» պատմուածքի թարգմանութեան մասին, որ արել է Ս. Բաբխան: Քննադատը ասում է թէ այդ թարգմանութիւնը «ուղղակի մի անօրմալ գանգի անմիտ ցնդաբանութեան տպաւորութիւն է թողնում»: Եւ սակայն օրինակները, որ նա բերել է իր այդ ծայրայեղ եզրակացութիւնը ապացուցանելու համար, ամենևին չեն կարող համոզել մեզ, որ թարգմանիչը անօրմալ գանգ ունի, այլ միայն այն, որ նա վատ է թարգմանել, այն ևս տեղ տեղ:

ԽՕԼԵՐԱՅԻ ԴԷՄ

Դերբէնդի քաղաքային խորհուրդը որոշել է հրաւիրել մի նոր բժիշկ ևս՝ ամսական 300 րուբլի ռոճիկով և մի կին-ֆէլդշէր՝ ամսական 75 ր. ռոճիկով: Այդ նոր անձերի հրաւիրելու պատճառը սպասվող խօլերան է:

—

Վերջապէս օգոստոսի 7-ին, ինչպէս հաղորդում են Բագուի լրագիրները, Բագուի Միքայէլեան հիւանդանոցի դիրեկտորի պաշտօնակատար բժշկապետ Տէր-Օհանեանը յայտնեց գործադիր-սանիտարական յանձնաժողովին, որ խօլերայով հիւանդ կարծված Րէշետնիկօվի արտաթորութեան մէջ եղած բացիլների արտադրած սերունդների ուսումնասիրութիւնը ցոյց տուեց, որ նրանք նման չեն ասիական խօլերայի բացիլներին և ճագարներին այդ բացիլներով վարակելու փորձերը ևս խօլերա չարտադրեցին:

—

„Сар. Л." լրագիրը հաղորդում է, որ կառավարութիւնը 40,000 ր. նպաստ է յատկացրել Սարատօվի նահանգի բոլոր գործադիր-սանիտարական յանձնաժողովների համար:

—

Բժշկական գլխաւոր վերատեսուչ Անրէպը խորհուրդ է տուել Սախարայի գործադիր սանիտարական յանձնաժողովին՝ ուղարկել բաւական թւով փորձված գթութեան քոյրեր Անդրկասպեան երկիրը խօլերայի դէմ կռուելու:

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ

Յուլիսի 28-ին

Ամբողջ հայ կաթօլիկների թիւը Ախալցխայում, հաշւելով վրացախօսներին էլ, ինչպէս լսեցինք, ընդամենը կազմում են 500 տնից աւելի, որոնց մէջ հայախօս կաթօլիկները կազմում են 150—170 տուն: Վրացախօս հայ կաթօլիկները դեռ թիւրքաց տիրապետութեան ժամանակից բնակվում են քաղաքի հին մասում, Թաբաձ կոչված թաղում, իսկ հայ կաթօլիկները եկել են մեր լուսաւորչական հայերի հետ Կարինի յայտնի գաղթականութեան ժամանակից 1829 թ. և բնակվում են քաղաքի նոր մասում, առանձին թաղում:

Ընդհանրապէս նրանք կզզիացած կեանք էին վարում և համարեա նրանց մէջ ոչ մի առաջադիմական քայլ չէինք նկատում. չը կար կեանք, չը կար եռանդ և ընդհանրութեան օգտին ծառայելու ձգտում, չը կար սէր և համերաշխութիւն, համախմբված գործունէութիւն, համարեա չը կար երիտասարդութիւն, ինտելիգէնցիա. ընդհակառակը՝ միմեանց հետ ունեցած հակաճառութիւններն ու թշնամութիւնը, նախանձն ու ատելութիւնը, բամբասանքը նրանց միակ յատկանիշն էին: Սակայն սկսում է նկատվել բարեփոխութիւն:

Առաջ մեր հայ լուսաւորչականները անհաշտ նոյն իսկ թշնամաբար էին վերաբերվում դէպի կաթօլիկ եղբայրները: Այդպէս են վարվել և իրանք հայ կաթօլիկները դէպի հայ լուսաւորչականները: Կրօնական ֆանատիկոսական նեղ և գծուծ հաշիւներից տոգորված՝ միմեանց վրա նայել են ինչպէս անհաշտ թշնամիներ: Սակայն, բարեբաղդաբար, վերջին տարիներս նոր սերունդը հասկանալով այդ դատապարտելի և կորստաբեր ընթացքը, զգալով կրօնական խտրութեան անտեղիութիւնը, սկսել է համերաշխութեան գաղափարը պաշտպանել: Այս ուրախալի երևոյթը մխիթարական և խրախուսիչ է և յոյս ունենք, որ հետզհետէ աւելի և աւելի կամրապնդվի մեր մէջ և խոր արմատ կը բռնէ:

Ահա մի քանի տարի է, որ մեր հայ կաթօլիկները զբաղված են մի ներքին խռովութեամբ, որով ամբողջ համայնքը բաժանված երկու հակառակ կուսակցութեան: Նրանց մի մասը, դժգոհ լինելով իրանց միակ եկեղեցի ս. Աստուածածնի միաբան ծերունի Պետրոս վարդապետ Ղազէզեանից, ուզում է, որ նրան բոլորովին հեռացնեն եկեղեցուց և ուրիշ արժանաւորին ընտրեն իրանց ծխատէր: Իսկ միւս մասը, ինչպէս լսեցինք, աւելի հայր Ղազէզեանի բարեկամները և մօտ շրջանը, պաշտպանելով նրան, հակառակում են առաջինների ցանկութեանը:

Քանի քանի անգամ է, որ այդ առիթով թէ հոգևոր կառավարութեան և թէ Սարատովի կաթօլիկների առաջնորդին բողոքներ և տրտունջներ են գնացել, սակայն մինչև այսօր մի դրական լուծում չէ ստացել այդ հարցը: Այսօր հայր Ղազէզեանի հակառակորդները նրան բացէ ի բաց մերժում են և օրինակատարութիւնների համար հրաւիրում են տեղական վրացախօս հայ կաթօլիկ քահանաներից: Վերջապէս անցեալ տարի յունիս ամսին, երբ այստեղ եկաւ Տիրասպօլի թեմի կաթօլիկների առաջնորդ եպիսկոպոս բարօն Րօօպը, հայր Ղազէզեանի հակառակորդները մի խնդիրք ներկայացրին, որ իրանց համար նոր գիտուն ու արժանաւոր վարդապետ նշանակվի իրանց հովուելու: Այդ պատճառով էլ վերջին ժամանակներս քաղաք է եկել մի նոր երիտասարդ վարդապետ, Յովսէփ անունով, որը, ինչպէս լսեցինք, Ալաստանցի է և ուսել է Մխիթարեանների մօտ: Այս նոր վարդապետը ուղարկված է որպէս օգնական Պետրոս վար-

դապետի և պաշտօնավարելու է մի և նոյն եկեղեցում։ Թէ գիտութեամբ և թէ արժանաւորութեամբ, ինչպէս պատմում են, շատ բարձր է ծերունի Ղազէզեան վարդապետից, որի պատճառով և շատ քիչ ժամանակում գրաւեց մեծամասնութեան սէրն ու յարգանքը։

Սակայն այժմ էլ սկսվել են երկու վարդապետների մէջ վէճեր և հակաճառութիւններ։ Հայր Ղազէզեանը աշխատում է ամեն կերպ խոչընդոտներ և արգելքներ յարուցանել Նորեկ Յովսէփ վարդապետին առաջ, որը, ինչպէս լսում ենք, գզուելով անվերջ խռովութիւններից, մտադիր է վերջնականապէս հեռանալ Ախալցխայից։ Այս երևոյթը առիթ է տուել Պետրոս վարդապետի հակառակորդներին աւելի ևս գրգռվելու, ուստի մօտ օրերս պատրաստեցին մի խնդիր, բողոքագրով Տիրասպոլի առաջնորդին ուղարկելու, որի մէջ խնդրում են, որ կամ բոլորովին հեռացվի եկեղեցուց Պետրոս վարդապետը, կամ թէ առնվի նրանից եկեղեցու կառավարչի (настоятель) պաշտօնը և յանձնվի Նորեկ Յովսէփ վարդապետին, իսկ Պետրոս վարդապետին նշանակել միայն նրա օգնական։ Տեսնենք հետևանքը ինչ է լինելու։ Մենք միանգամայն հակառակ չենք, որ մեր կաթոլիկ եղբայրները ունենան իրանց եկեղեցու համար մի երկրորդ՝ աւելի երիտասարդ ու գիտուն վարդապետ։ Սակայն աչքի առաջ ունենալով, որ մի ծերունի վարդապետ, որը 70 տարին արդէն լրացրել է և 30 տարուց աւելի է, որ հովւում է Ախալցխայի հայ կաթոլիկ համայնքը, կարծում ենք կարելի կը լինէր նրան մի կերպ ծխականների և եկեղեցու միջոցներից կենսաթոշակ նշանակել և այդ կերպով հեռացնել պաշտօնից, ազատ թողնելով իր կամքին։ Ահա այս կարևոր երևոյթը պէտք է ի նկատի ունենան մեր հայ եղբայրները, որպէս զի ապագայում իրանց խղճի և սրտի առաջ պարտական չը մնան։

Խ. Ղազարոսեան

ՆԱՄԱԿ ՍԱԼԻԱՆԻՑ

—

Օգոստոսի 5-ին

Եթէ կայ Կովկասի մէջ մի անմաքուր տեղ, դա անշուշտ Սալիանն է։ Ամեն տեղ մտածում են մաքրութեամբ դիմադրել անգութ թշնամի—խօլերային և ժողովուրդն էլ շատ տեղերում քիչ շատ աջակցում է, սակայն մեր Սալիանը, չը նայելով գաւառապետի եռանդուն հսկողութեան և մինչև անգամ տուգանքի ենթարկելուն բնակիչներին, դարձեալ քնած է խոր քնով և իրան շատ հանգիստ է պահում։ Սալիանը գտնվում է Կուր գետի երկու ափերի վրա. տիրում է սարսափելի փոշի (այս կողմերը գրեթէ ամեն օր ճաշից յետոյ քամի է լինում). անցնում էք փողոցներով, տեսնում էք, որ ամեն կողմ կուտակված են անհամար խակ և հասած, նաև փտած մրգեղէններ, մանաւանդ սեխը. ամեն մի պարսիկ ամեն օր, անօթի թէ կերած, ուտում է վերջինից առատ առատ. չէ՞ որ շատ էժան է, և աղբը թէ իրանց և թէ ուրիշների առաջ ածում. նրանց վրա չէ ազդում ոչ գաւառապետի ահը և ոչ խօլերայի վախը։ Գէթ այսպիսի վտանգաւոր րոպէներում ժողովուրդը հասկանար, որ իրանք ևս պարտաւոր են մաքրութեան պահպանելուն նպաստել ամեն կերպ։ Ինձ պատահեց մի քանի պարսիկների հետ խօսել մաքրութեան և համաճարակի մասին, շեշտեցի այն միտքը, որ մաքրութեամբ կարելի է խօլերան իսպառ արտաքսել. նրանք այն պատասխանը տուին, որ ամեն բան Աստուծուց է կախված։ Իմ պատասխանը, թէ Աստուած աւելի կօգնի, երբ մաքրութիւնն էլ սիրենք և այլն, համոզեցուցիչ չեղաւ նրանց։

Աւանը, չը նայելով որ գաւառական կենտրոն է, գտնվում է առողջապահական վատ պայմանների մէջ. ահա շուտով սկսվելու է աշնանային սովորական մալեարիան և բնական էր, որ Տէր մի արասցէ համաճարակը լինի, ումասպառ ժողովուրդը աւելի կենթարկվի աւերածութեան։ Ցանկալի է, որ պարսիկները գէթ այս քանիերորդ դարում թողնէին իրանց նախապաշարումները և օր առաջ լսող հանդիսանային մամուլի և գաւառապետի ձայնին, ի հարկէ իրանց օգտի համար, բայց ոչ թէ ձևի համար մի մի անգամ աւելելով, այլ ընդ միշտ և վտանգից յետոյ էլ։

Այժմ գանք խանութներին. մտնում էք ներսը, ուզում էք բան գնել, փաթաթելու թուղթը մի հարցնէք, շատ դժուարութեամբ են գտնում, անշուշտ դէս ու դէն հաւաքածից. եթէ բաղդ ունեցաք և բերին, անպայման կեղտոտ է լինում, տեսնելուն պէս պատրաստ էք խսկոյն վճարել գնածի արժէքը և թղթի հետ թողնել, որի վրա անպայման միկրօբներ կը լինեն բոյն դրած։

Ի սրտէ ցանկալի էր, որ փողոցներն էլ ջրվեն. Սալիանի, շրջակայ գիւղերի և պլօմխսլաների խմած ջուրը կեղտոտ Կուր գետից է, որը հոսում է պարսիկ ազգաբնակութեան միջով. ցանկալի է, որ եփած ջուր գործածեն։ Տայ Աստուած, որ չը տեսնենք խօլերայի սարսափելի երեսը, բայց մենք չէ՞ որ կազմ ու պատրաստ պիտի լինենք դիմադրելու։

Կ. Ապրիկեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Կովկասի կառավարչապետի դիւանատանը դիմել է Թիֆլիսի նահանգապետին և առաջարկել, որ շուտով ներկայացնէ իր իրաւասութեան շրջանում եղած բոլոր ընկերութիւնների ցուցակը, որոնց նպատակն է խնամք տանել ժողովրդական կրթութեան վրա։ Դրա հետ միասին գրասենեակը տեղեկացնում է, որ այդ հիմնարկութիւնները մինչև այժմ գտնվում էին ներքին գործերի մինիստրութեան իրաւասութեան տակ, իսկ այսուհետև նրանք անցնում են ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան իրաւասութեանը։

—

Ներքին գործերի մինիստրութեան կողմից հարցում է եղել Թիֆլիսի նահանգապետին, խնդրելով, որ շուտով հաղորդէ այն բոլոր անձերի անունները, որոնք ծառայում են կամ ազատ-վարձով կամ ընտրողական եղանակով՝ քաղաքային հասարակական վարչութիւններում կամ ներքին գործերի մինիստրութեան իրաւասութեան տակ եղած միւս հիմնարկութիւններում։ Ներքին գործերի մինիստրութեան մէջ բաւական ժամանակ է արդէն հարց է ծագել քաղաքային ինքնավարութիւնների և այլ հաստատութիւնների մէջ ծառայող անձերի ծառայութիւնը հաշուել պետական և արժանացնել աստիճանների։ Ահա այդ խնդրի համար են մինիստրութեան պահանջած տեղեկութիւնները։

—

Ռուսական Կարմիր Խաչի կովկասեան վարչութիւնը մեզ խնդրում է զետեղել հետևեալ հաշիւը. Կարմիր Խաչի կովկասեան վարչութեան դրամական գումարները վերաքննելով, երևաց, որ 1904 թւի յուլիսի 1-ին եղել է 215,114 ր. 37 կոպ., յուլիսի ընթացքում մուտք եղել է 16 ր. 65 կոպ., իսկ ծախսվել է 934 ր. 36 կոպ. և 1904 թւի օգոստոսի 1-ին մնացել է 214,196 ր. 66 կ., բաղկացած՝—տոկոսաբեր թղթերից—212,000 ր. անուանական արժէքով, ընթացիկ հաշւով—1873 ր., Պետական գանձարանի խնայողական արկղի գրքոյկով—149 ր. 21 կ. և ընկերութեան գանձարանում առձեռն դրամ—174 ր. 45 կ.։

—

Թիֆլիսի Հաւլաբարի թաղում մի հատ միայն պետական քաղաքային դպրոց կար, այն էլ կովկասեան դպրոցական շրջանի հոգաբարձուի կարգադրութիւնով տեղափոխվեց այնտեղից։ Քաղաքային խորհուրդն իր նիստերից մէկում որոշում էր կայացրել՝ խնդրել ուր հարկն է, որ այդ դպրոցը չը տեղափոխվի Հաւլաբարից։ Բայց Հաւլաբարի խեղճ ազգաբնակութիւնը, տեսնելով որ հարցը այդ կարգով առաջ չէ գնում, նոր դիմում է արել քաղաքային ինքնավարութեանը, որ գոնէ նա չը թողնէ առանց դպրոցի իր զաւակներին։

—

„Нов." լրագիրը հաղորդում է, որ չինական արտակարգ դեսպան և լիազօր Խօօ-Վէյ-Տէի խնդիրքով 7 չինացի երիտասարդներ ընդունվել են Պետերբուրգի համալսարանը իբրև ազատ ունկնդիրներ և նրանց, իբր օտարների, իրաւունք է տրված իսկական ուսանողների հետ միասին քննութիւն տալ, առանց միջնակարգ դպրոցի վկայագրի։

—

ԿԱՐՍԻՑ մեզ գրում են. «Այսօր տեղիս քաղաքային դահլիճում բժիշկ Կարապետ Ղազանջեանը կարդաց մի հանրամատչելի դասախօսութիւն խօլերայի մասին։ Դահլիճը կիսով չափ լիքն էր։ Մի գեղեցիկ միտք է պ. բժշկի կողմից՝ ձրի դասախօսութիւններ կարդալ, և մենք, յայտնելով մեր խորին շնորհակալութիւնը, խնդրում ենք շարունակել դասախօսութիւնները ժողովրդական զանազան ախտերի մասին։ Պ. բժիշկը լաւ է որոշել ժամանակը՝ կիրակի օրերը առաւօտեան ժամը 12-ին, երբ ժողովուրդը եկեղեցուց դուրս գալով դիմում է այգի, որտեղ և գտնվում է դահլիճը։»

—

ԲԱԹՈՒՄԻՑ մեզ գրում են. «Ամսիս 8-ին Օգօրոդնիկօվի մանուֆակտուրային մագազինում հրդեհ ծագեց և հետզհետէ սաստկանալով, լափեց մի շարք մագազիններ, թւով 7՝ մանուֆակտուրային, գալանտերային, ժամագործի, կօնդիտերի և այլն։ Մի երկու մագազին, Օգօրոդնիկօվինը և ուրիշներինը, ապահովագրված էին. շնորհիւ հրդեհաշէջների և հրաւիրված զինւորների օգնութեան, գիշերվայ ժամը 2-ին հանգցրին մեծ ծաւալ ստացած կրակը, ազատելով հարևան տները և մագազինները։ Վնասը 70—80 հազար է»։

—

ԻԳԴԻՐԻՑ մեզ գրում են. «Այս տարի ևս վատ բերք է խոստանում Սուրմալուի հողը, որը հետևանք է անցեալ ձմեռվայ և գարնան վատ եղանակների։ Հինգ սայլ հասկերից 33 պուդ ցորեն հազիւ է ստացվում, այն ինչ սովորաբար ստացվում էր 80—90 պուդ ցորեն. բամբակի բերքը բոլորովին անյուսալի է։ Դաշտեցու եկամուտի գլխաւոր աղբիւրներն են ցորենը և բամբակը, որոնց չը գոյութեան պատճառով սխալված չենք լինի, եթէ ասենք, որ սուրմալուեցին այս տարի զուցէ կարիք ունենայ դրսի օգնութեան։ Եթէ գիւղացին չունենայ ցորեն՝ սերմը և ուտելիքը հոգալու, չունենայ բամբակ պետական հարկը և հագնելիքը լրացնելու, պարզ բան է, որ նա խրվելու է պարտքերի մէջ։ Այսպիսի պարագաներում մեծ օգնութիւն կը լինէր գիւղական բանկերի և հացահատիկների շտեմարանների գոյութիւնը։ Վատ չէր լինի, որ Սուրմալուի կենտրոն Իգդիրը նախաձեռնող լինէր գիւղական բանկ բանալու, իսկ Իգդիրը քաղաք դարձնելու կարիքը գնալով աւելի սաստկանում է, որի համար կարող է օրինակ ծառայել Գեօրիսը»։

—

ԹԵԼԱՒԻՑ մեզ գրում են. «Այս տարվայ յուլիսի 25-ին կայացաւ տեղիս մայր եկեղեցու ծխականների երկրորդ ընդհանուր ժողովը, նոյն եկեղեցու հրաժարված երէցփոխի տեղ նորին ընտրելու։ Գործակալը նախագահում էր։ Ժողովը բազմամարդ էր և լիովին կանօնաւոր։ Ձայների մեծամասնութեամբ երէցփոխ ընտրվեց մի ինտելիգենտ, զարգացած երիտասարդ գիւղատնտես Դանդուրեանցը։ Այժմ մեր երէցփոխների մեծամասնութիւնը եկովի են և պէտք է խոստովանել, որ տեղացիներից անհամեմատ բարեխիղճ, ազնիւ, հասկացող և գործին նուիրված անձեր են։ Ե. Դանդուրեանցը ամբողջ 5 տարի է այստեղ է ապրում, կալուածներ ունի և գիւղատնտեսութեան մի պահեստ։ Հետևապէս նա այժմ կարող է համարվել և Թելաւի բնակիչ։ Մեր եկեղեցին շինվել է անթիւ ծակերով, Շամիլի տիրապետութեան ժամանակ թշնամուն հրացաններով դիմադրելու։ Եւ մեր անշնորհք, ընչասէր երէցփոխների յամառութեան շնորհիւ այդպէս էլ մնացել է մինչև այսօր։ Փոխվել են միայն երկաթեայ դռները։ Նրանք երբեք չէին կարմրում ոչ լրագրութիւնից և ոչ հասարակական ձայնից։ Մտէք Թելաւի մայր եկեղեցին և դուք կը տեսնէք հետևեալ պատկերը։— Պատերը սևացած, նեղ, ջարդած պատուհանները սարդի-ոստայններով քօղարկված, կոտրած ջահերը, բուրվառները, գզգզած կապերտները, ածուխ, ջրաման, կռնք, վառարանի թիթեղ, շիշեր և այլն երէցփոխի կոտրած սեղանի մօտ ածած։ Նախկին երկսեռ դպրոցները հիմնայատակ եղած։ Սրանք երէցփոխի անհոգութեան պատճառով այրվեցան անցեալ տարի։ Այս շինութիւնը տուած էր չնչին բրէհով մի ատաղձագործի»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Եապօնացիները խախտում են չէզոքութիւնը։ Անգլիայում չեն կասկածում, որ Եապօնիան «Րեշիտէլնի» ականանաւի հարցում լիակատար բաւարարութիւն կը տայ Ռուսաստանին, և ցաւակցութիւն են յայտնում Եապօնիայի գործունէութեան եղանակի առիթով չէզոք նաւահանգստում։ Ընդհանրապէս բոլորը այն կարծիքն են յայտնում, որ ռուսները ստիպված կը լինեն զինաթափ անել իրանց նաւերը։ «Standard» լրագիրը եապօնացիների յարձակման առիթով «Րեշիտէլնի» ականանաւի վրա նկատում է. «Եապօնական օֆիցէրները ակներև կերպով խախտեցին չինական չէզոքութիւնը։ Չինական կառավարութիւնը պարտաւոր է անպայման կերպով ընդունել որ և է վճիռ այդ գործի մէջ, եթէ նա ցանկանում է խուսափել խիստ միջոցներից Ռուսաստանի կողմից, որը դիմեց Պէկին բողոքով և որին այդ հարցում պաշտպանում են Ֆրանսիան և Գերմանիան։ Ամենամեծ դժբաղդութիւն կը լինէր պատերազմի տարածումը և ուրիշ պետութիւնների վրա։ Վաշինգտօնի եապօնական միսսիան չէ կարծում, որ «Րեշիտէլնիի» դէպքը կարողանայ միջազգային բարդութիւններ առաջացնել։ (Р. В.)

—Բեռլինից «Бирж. Вѣд.» լրագրին հեռագրում են հետևեալը. «Բեռլինի լրագիրներին Շանգհայից հեռագրում են, որ այնտեղի եապօնական հիւպատոսը պահանջում է չինական նաւահանգստում ապաստանված ռուսական նաւերի զինաթափումն»։ (Нов. Вр.)

Տարափոխիկ հիւանդութիւններ եապօնական զօրքի մէջ։ «Daily Fxpresse» լրագրի թղթակիցը Նիւչուանից հաղորդում է, որ բացի սովորական հիւանդութիւններից պատերազմի ժամանակ, եապօնական զօրքի մէջ սաստիկ տարածված է դեղին տենդը, և ամեն օր լինում են արևահարութեան բազմաթիւ դէպքեր։ Դաշտային հիւանդանոցը լցված է։ «Standard» լրագիրը հաղորդում է, որ եապօնական Կարմիր Խաչի երկու շոգենաւեր և մի քանի փոխադրիչ նաւեր զբաղված են վիրաւորներին և հիւանդներին տեղափոխելով պատերազմական բեմից Խիրօշիմա. Մնացածները ժամանակաւորապէս մնում են Դալնիում, Դագուշանում, Իչժուում և վերջերս—Նիւչուանում։ (Р.В.)

Յուլիսի 28-ի կռիւը Պօրտ-Արտուրի մօտ։ «Daily Mail» լրագրի Շանգհայի թղթակիցը նկարագրում է յուլիսի 28-ի կռիւը Կիաօչաուից ստացած տեղեկութիւնների համեմատ։ Նախ քան էսկադրայի ծով դուրս գալը, առաջ ուղարկվեցին մանր նաւեր՝ նաւակայանը ականներից մաքրելու համար։ Նրանցից յետոյ մէկը միւսի ետևից սկսեցին շարվել զրահակիրները «Ցէսարեվիչի» առաջնորդութեամբ, որի վրա ծածանվում էր ծովապետական դրօշակը։ Զրահակիրներից յետոյ դուրս եկան կրէյսերները ականանաւերի հետ միասին երկու կողմից։ Եապօնացիները կռւից առաջ շարվեցին երկու գծով, այնպէս որ առաջին գծով գնում էին զրահակիրները, իսկ երկրորդով մնացած նաւերը։ Երկու նաւատորմերը գնում էին զուգահեռաբար մէկը միւսից $4\frac{1}{2}$ մղոն հեռաւորութեամբ։ Ապա «Ցէսարէվիչը» դարձաւ դէպի արևելք, բայց եապօնացիները ընդ առաջ գնացին նրանց։ Այդ մանեօվրը կրկնվեց երեք անգամ։ Եապօնական նաւատորմը վերջապէս կրակ բացեց 4 մղոն (7 վերստ) հեռաւորութիւնից, իսկ մանր նաւերը այդ ժամանակ ցիր ու ցան էին անում լողացող ականներ, սակայն ռուսական նաւերը աջողութեամբ խուսափում էին նրանցից։ Երբ «Ցէսարեվիչը» ստացաւ ծանր վնասվածքներ, առաջ եկաւ «Րետվիզանը» և ուղղակի արշաւեց եապօնական էսկադրայի վրա։ Ներս խուժելով թշնամու գծերի մէջտեղը, նա ռմբակոծում էր երկու կողմից, հնարաւորութիւն տալով մնացած նաւերին սպրդվել։ «Ցէսարեվիչից» նկատեցին, որ «Պէրէսվէտը» կորցրել է իր պատերազմական մարսը և ընթանում է սաստիկ ծռված։ Կիաօչաուում գտնվող ռուսական երեք ականանաւերից միայն մէկն է վնասված։ (Нов. Вр.)

«Ցեսարեվիչ»։ «Daily Telegraph» լրագիրը մի քանի մանրամասնութիւններ է տալիս «Ցէսարեվիչի» կռւի մասին։ Շանտունգեան թերակղզու մօտ «Ցէսարեվիչը» շրջապատեցին թշնամու չորս զրահակիրներ և երկու կրէյսերներ ու սարսափելի ռմբակոծութեան ենթարկեցին նրան։ Ռումբեր կարկուտի նման թափվում էին նրա վրա մօտ տարածութիւնից և թնդանօթաձգութեան որոտները խլացնում էին կոմանդայինը։ Եապօնացիները նոյնպէս ծանր վնասներ կրեցին։ «Ցեսարեվիչի» երեք օֆիցէր և 12 նաւաստի թաղվեցին ծովի մէջ։ Մնացածները թաղվեցին ափի վրա. որխուր հանդէսին ներկայ էր և գերմանական զօրաբաժինը։ Արտիլլէրիական ծառաները կռւի ժամանակ կատարելապէս ումասպառ եղան։ Նաւի վերին մասի շինութիւնները ջարդված և ծռված են ռումբերի հարուածներից և ընդունել են ֆանտաստիական տեսք, կարծես թէ նրանք թիթեղից են եղել, և ոչ թէ զրահակրային պողպատից։ Ռումբերի կտորները թռչում էին հարիւրաւոր մէտր տարածութեամբ։ Երկու թնդանօթներ ջարդված են։ Ազատարար մակոյկները տարված են և տախտակամածը ողողված է արիւնով։ Չը նայելով այդ բոլորին, մարդկանց կորուստը աննշան է։ Կենդանի մնացածներին կռիւը կատարեալ դժոխքի կերպարանքով է

նեկայանում։ Մի քանիսը սպիտակեցին այդ սարսափելի օրվայ տպաւորութեան տակ։ Թնդանօթների սարսափելի որոտման շնորհիւ, համարեա անկարելի էր լսել օֆիցէրների արձակած հրամանները։ Ծովապետ Վիտգեֆտ կտոր կտոր էր արված ռումբից, և նաւի վրա նրանից մնացել էր միայն մէկ ոտը։ Ուրիշները ասում են, որ նա կարողացել էր մահից առաջ աղաղակել. «Սա մեր վերջին կռիւն է։ Համարձակ կանգնեցէք, եղբայրներ»։ (Н. Вр.)

ՆԱՄԱԿ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻՑ

Բերլին, օգոստոսի 7-ին

Երբ Բերլին հասայ, առանց երկար դեգերելու, իջևանեցի կայարանին կից հիւրանոցը, որը ռուս ճանապարհորդներին հրապուրելու համար իր «Grand Hotel de Russie» անուան կից դրել էր ռուսերէն տառերով Отель Руссія և հաւատացած էր, որ այդ երկու ռուսերէն բառերը անշուշտ կը գրաւեն ռուսաստանցի եկւորներին։ Հիւրանոցի մէջ գերմաներէն, ֆրանսերէն և անգլերէն լեզուով փակցված յայտարարութիւններին աւելացած էր նաև ռուսերէն թարգմանութիւնը, աւելի ուղիղ, քան հիւրանոցի վերնագիրն էր։ Դրանում էր կայանում այս հիւրանոցի ամբողջ ռուսականութիւնը։ Եթէ եկւորը գերմաներէն չէ հասկանում, կամ որ և է այլ եւրոպական լեզու չը գիտէ, նա բոլորովին պէտք է յոյս չը դնէ այս Отель-ի ռուսաբանութեան վրա։ Ամեն ինչ գերմանական է հիւրանոցում. իսկ թէ դրանից ուղևորը կորցնում է մի բան թէ ոչ, այդ անշուշտ տարբեր հարց է։—Այնուամենայնիւ այս հիւրանոցում ես բազմաթիւ ռուսախօսների պատահեցի։ Նոյն իսկ վրացերէն լսեցի։ Ճաշարանում իմ սեղանին կից մի զոյգ երիտասարդ այր և կին նստած ճաշում էին և վրացերէն էին խօսում։ Հիւրանոցի ընթերցարանում էլ միայն մի հատ ռուսերէն լրագիր կայ, էլի «Новое Время».—օտար թերթերից ամենից շատ ստացվում են անգլիականները։

Բերլինը շատ մաքուր և գեղեցիկ քաղաք է և որ գլխաւորն է, նոր քաղաք է։ Բայց դա մի պակասութիւն է, որ Բերլին՝ իբրև պատմական քաղաք համեմատաբար քիչ արժէք ունի. բացի դրանից իր տափարակ դիրքը նոյնպէս և գրաւիչ մի յատկութիւն չէ։ Այժմեան Բերլինը զարմանալի առաջադիմութիւն է արել վերջին 30 տարվայ ընթացքում։ 1871-ին նրա բնակիչների թիւը եղել է 820,000. 1877-ին ունեցել է մինչև 1,000,000, որ ապա հսկայաքայլ աճելով 1888-ին եղել է 1,500,000, իսկ այժմ ունի իր արուարձաններով միասին $2^1/_2$ միլիօն, որով Լօնդօնից և Փարիզից յետոյ ամենաբազմամարդ քաղաքն է դառել Եւրոպայում։ Այստեղ ամեն ինչ յիշեցնում է յաղթական, միացեալ Գերմանիան։ Հիւրանոցից դուրս գալիս, քիչ հեռու արդէն աչքի է ընկնում «Յաղթութեան Յիշատակարանի» հսկայ աշտարակը, ամբողջապէս կարմիր գրանիտից, աւազաքարից և բրօնզից շինված. ստորին մասում՝ պատուանդանի վրա, բէլէֆներով քանդակված են դանիական (1864), աւստրիական (1866) ֆրանսիական (1871) պատերազմներում ձեռք բերված յաղթութիւնները և 1871-ին յաղթողների վերադարձը։ Աշտարակի գլխին ծածանվում է կնոջ դիրքով Բորուսիայի (այժմ Պրուսիայ յաղթանակը) արձանը։ Ես բարձրացայ ներքին սանդուխով այս աշտարակի գագաթը, որտեղից հիանալի տեսարան է պարզվում ամբողջ քաղաքի վրա. մի ծեր զինուոր-պահապան բացատրութիւններ էր տալիս քաղաքի գլխաւոր շէնքերի մասին։

Աշտարակի դիմացը կանգնած է Բիսմարկին նուիրված «Ազգային Յիշատակարանը», որի բացումը տեղի ունեցաւ 1901-ին։ «Երկաթէ կանցլերը» կանգնած է խրոխտ և ինքնավստահ, ձախ ձեռքում իր զօրապետական սուրը բռնած, իսկ աջ ձեռքը դրել է կայսրութեան հաստատման վերաբերեալ հրամանագրի վրա։ Արձանի պատուանդանի վրա բազմաթիւ այլաբանական արձաններ կան, որոնց մէջ կարևոր է գերմանացի Միքելը, որ դիմում է կռւի և վերադառնում է յաղթող։

Այս յիշատակարանների դիմացն է բարձրանում գերմանական բայխստագի ընդարձակ հիանալի շէնութիւնը, որի վրա ծախսվել է 22 միլիօն մարկ (մօտ 10 միլիօն ռուբլի)։ Այստեղից է սկսվում նշանաւոր Tiergarten-ի պարտէզը, որի մէջ ամենից առաջ ուշադրութիւն է գրաւում Sieges—Allée, Յաղթութեան Ծառուղին, ուր՝ ճանապարհի երկու կողմը դարսված են պրուսական իշխանների արձանները, թւով 32, սկսած 1170-ից մինչև նորագոյն ժամանակը. վերջին արձանը Վիլհէլմ I կայսրինն է։ Իւրաքանչիւր իշխան իր հետ ունի իր ժամանակի երկու ամենանշանաւոր անձերի արձանները։ Այս արձանական շարքը ներկայ Վիլհելմ II կայսրն է կանգնեցրել իր ծախքով։ Ծառուղին անցնելուց յետոյ, մտնում եմ պարտէզի խորքերը, ուր կարգ կարգ նըստած հանգստանում են ամեն դասակարգի անձեր։ Պարտէզի մէջ ես տեսայ նաև մի քանի տեղ, յատկապէս երեխաներին յատկացրած տեղեր, ուր բազմաթիւ երեխաներ պարտէզի զովութեան մէջ զբաղվում էին ֆիզիքական աշխատութիւններով, հողը փորում էին աջ ու ձախ, երբեմն իրանք էլ մէջը թաւալվելով։ Մեծերը թղթէ քսակների մէջ բերել էին իրանց հետ սանդվիչներ, իսկ փոքրերի համար յատուկ քէօշկեր կային, ուր կաթ էին ծախում շատ էժան։—Tiergarten-ի մէջ կանգնել են նաև գեղեցիկ յիշատակարաններ գերմանական մտքի մեծագոյն ներկայացուցիչներին—Գէօթէին, Լէսինգին, Վագներին և այլն։

Բերլինի հարուստ և ազնուական դասակարգը բնակվում է այս պարտէզին կից փողոցներում. բայց քաղաքի բուն, առևտրական կենտրոնավայրը Unter Den Linden նշանաւոր փողոցն է։ Չը մոռանամ ասել, որ Բերլինի տների մի առանձնայատկութիւնն է փոքրիկ, բայց բազմաթիւ պատշգամբներ ունենալը, որոնք բոլորն էլ ծածկված են ծաղիկների և այլ բոյսերի մէջ, այնպէս որ բնակարանների ֆասադները մի զուարճալի տեսարան են ներկայացնում։

Գանք Unter Den Linden-ին։ Սա մի լայն փողոց է, որ երևի յաւակնութիւն ունի Պարիզի մեծ բուլվարներին նմանվելու, բայց գոնէ մեծութեան կողմից հաւասարվելուց դեռ շատ հեռու է։ Իր կենդանութեամբը Unter Den Linden աւելի նման է Լօնդօնի Piccadilly-ին։ Փողոցի երկու կողմը սքանչելի տներ, հիւրանոցներ, ճոխ խանութներ և սրճարաններ են շարված։

Գերմանացիք իրանց նոր մեծ մարդկանց՝ այն է Վիլհէլմ I, Բիսմարկին և Մօլտկէին և և ապա Մեծն Ֆրիդրիխին շքեղ արձաններ և յիշատակարաններ են կանգնել մի քանի տեղ միանգամայն, Բերլինում։ Դրանց մէջ առանձնապէս կարևոր է Վիլհէլմ I-ին կանգնեցրած ընդարձակ յիշատակարանը։

Երէկ երեկոյեան ուզում էինք մի ռուս ուղեկցի հետ թատրոն գնալ։ Հիւրանոցի տէրը մեզ խորհուրդ էր տալիս գնալ Փոքր Թատրոնի ներկայացման, հաւատացնելով, որ շատ գոհ պիտի մնայինք. գնում ենք, առանց հարցնելու թէ ինչ են ներկայացնում և ահա տեսնում ենք, որ տալիս են Մաքսիմ Գօրկիի «На Днѣ» պիեսը «Գիշերային ապաստարան» անուան տակ և յայտարարութիւնից տեսնում ենք, որ մի քանի անգամ արդէն դրել են այդ և դեռ մի շաբաթ է ամեն երեկոյ նոյնը պէտք է տան։—Թող, ասում է ընկերս, բուն գերմանացիք հրճվեն այդ պիեսով և թէկուզ քաշում է թատրոնի վէստիբիւլից դուրս։ Գնացինք օպերա, ուր օպերէտներ են տալիս այս միջոցին։

Սարուխան

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Միտրովիցեայի ռուս հիւպատոս Շչերբինայի սպանութեան գործի քննութիւնը միայն այժմ է վերջանում։ Ինչպէս յայտնի է՝ մարդասպանը մահվան դատապարտվեց, որ յետոյ փոխարինվեց մինչև մահ բանտարկութեամբ։ Սպանութեան դրդողը, ինչպէս մարդասպանը՝ ալբանացի. նա էլ նախ և առաջ դատապարտվեց 15 տարվայ բանտարկութեան, բայց Կ. Պօլսի վճռաբեկ ատեանը փոխեց այդ վճիռը և հրամայեց նորից քննել այդ գործը։ Իսկ այժմ դատարանը, նորից քննելով այդ գործը, արդարացրեց սպանութեան դրդողին։ (Р. В.)։

—Թիւրքիայի և Միացեալ-Նահանգների ընդհարումը նորից սուր կերպարանք է ստանում։ Բ. Դուռը չէ ուզում հայ-ամերիկական միսիաներում թոյլատրել ազատ դասատուութիւն, պնդելով, որ այդ միսիաները հանդիսանում են պրօպագանդայի օջախ, իսկ Միացեալ-Նահանգների կառավարութիւնը յատկապէս պնդում է այդ իրաւունքի վրա։ Հաւանօրէն ամերիկական էսկադրան նորից կը մտնէ Զմիւռնիա, որտեղից նորերս միայն հեռացել է։ (Р.В.)։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

10 օգոստոսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գեներալ-լէյտէնանտ Լեապունովի հեռագիրը Նորին Կայսերական Մեծութեան Անունով՝ 1904 թւի օգոստոսի 8-ից—ուղարկված գիշերվայ 1 ժամ 10 րօպէին. «Այս րօպէիս կօրսակօվեան կօմանդայի գլխաւորը հեռագրով զեկուցեց, որ այսօր առաւօտեան ժամը 7-ից թշնամին ռմբակոծում էր Կօրսակօվեան կայանը։ Առ այժմ վնասված են մի քանի տներ։ Առաւօտեան ժամը $4^1/_2$ ի կօրսակօվեան կօմանդայի պետը լրացուցիչ հեռագիր է ուղարկել, որ թշնամու մէկ նաւ երևաց Կօրսակօվի կայանի հօրիզօնում առաւօտեան ժամը 6-ի մօտերը և 7 վերստաչափ մօտենալով ափին, ռմբակոծեց Կօրսակօվի կայանը, շարունակելով գնդակոծել մինչև առաւօտեան 8 ժամ 15 րօպէն, իսկ յետոյ հանդարտ ընթացքով հեռացաւ դէպի ծով և անյայտացաւ։ Թշնամու ռումբերի հասցրած վնասը քաղաքին աննշան է։ Սպանված և վիրաւորներ չը կան։ Վերոյիշեալն ամենահպատակօրէն զեկուցանում եմ Ձերդ Կայսերական Մեծութեան։»

ՄՈՒԿԴԷՆ։ (Սեփ. թղթ.)։ Լուր է տարածվել, որ օգոստոսի 6 և 7-ին ճապօնացիները նորից շտուրմ գործեցին Պօրտ-Արտուրի վրա, բայց յետ մղվեցին մեծամեծ կորուստներով։

ԵԱԼՏԱ։ Թագաժառանգ Ցեսարևիչի ծնընդեան առիթով Բուխարայի էմիրը 100,000 ր. նուիրեց Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդօրօվնայի կօմիտէտին՝ Հեռաւոր Արևելքի վիրաւորների և հիւանդների համար մահճակալներ շինելու համար։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ (Րէյտէր)։ Ամերիկական ծովապետ Ստէրլինգը յայտնեց, որ ամերիկական «Զէնէյ» ականանաւը Վուզունից հեռագիրներ է տանում Շանգհայ և նրա գալը ոչ մի կապ չունի ճապօնական ականանաւի գալու հետ։

ՀՕՆԳԿՕՆԳ։ (Րէյտէր)։ Ռուսաց «Բուրնի» ականանաւի էքիպաժից 65 հոգի հասան այստեղ. նաւը ծանծաղուտի մէջ է թաղվել Ինչինգի ծովախորշում։ Մինչև նոր տնօրէնութիւն նրանց վեր են առել անգլիական նաւի վրա։

ԴՈՒՐԲԱՆ։ (Նատալի երկիր) (Րէյտէր)։ Այստեղ հասած «Կօմէդրէն» շոգենաւը հաղորդում է, որ իրան կանգնեցրեց ռուսական մի կրէյսէր Բաշի գետի դիմացը՝ ծովում։ Ռուսները թոյլատրեցին ճանապարհը շարունակելու։

ՉԻՖՈՒ։ (Րէյտէր)։ Վստահութեան արժանի տեղեկութիւնների համաձայն՝ ճապօնացիները հիւսիսից ստացան 30,000 օժանդակ զօրք Պօրտ-Արտուրի մօտ։ Պօրտ-Արտուրի կատաղի շտուրմը շարունակվում է։ Յաղթութիւնը դեռ ևս տատանվում է։ Արտուրից եկած մի չինացի ասում է, որ ճապօնացիները մշտական յարձակումներ են գործում արտիլէրիայի օժանդակութեամբ և Աղաւնու ծովախորշի շըրջանով առաջ շարժվեցին, յետ մղելով ռուսներին պաշտպանողական գլխաւոր գծից. սակայն ճապօնացիները հնար չունեցան իրանց ձեռքում պահելու այդ դիրքը և ռուսաց սպանիչ կրակի տակ ստիպված էին յետ նահանջել դէպի հիւսիս։ 48 ժամ շարունակ ճապօնացիները ռմբակոծում էին մի կարևոր մարտկոց Իգշամ սարի վրա, իսկ յետոյ հետևակն առաջ շարժվեց, յետ քշեցին ռուսներին. այն ժամանակ ռուսաց արտիլէրիան կրակ արեց իր դիրքից և ստիպեց ճապօնացիներին յետ նահանջել։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ (Կորր. Բիւրօ)։ Բաթումից եկած իրերի ու մարդկանց դէմ ձեռք առնված սանիտարական միջոցները վերացվեցին։

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ։ Իշխան Խրիստիանը մեկնեց Պետերբուրգ, որպէս զի ներկայ լինի Թագաժառանգ Ցեսարևիչի մկրտութեանը։

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ։ Սէն-Պօլում և Մինեապօլիսում թաթառը սպանել է բազմաթիւ մարդիկ։ Նիւթական վնասները համարվում են 2 միլիօն դօլլար։

ՌՕՍՏՕՎ ԴՕՆԻ ՎՐԱ։ Թագաժառանգ Ցեսարևիչի ծնունդը յաւերժացնելու համար տեղական մեշչանների հասարակութիւնը որոշեց բաշխել աղքատ մեշչաններին 20,000 ր. պարտքերը։

ԿՈՒՐՍԿ։ Ժամանեց ներքին գործերի մինիստրի օգնական Զինօվիէվը։

10 օգոստոսի

ՉԻՖՈՒ։ (Րէյտէր)։ Պօրտ-Արտուրից եկած չինացիները հաղորդում են, որ ճապօնացիների գլխաւոր յարձակումը աւելի սաստիկ էր ռուսների կենտրոնի և աջ թևի դէմ։ Աղաւնու ծովախորշի մօտ գտնվող տեղում տեղի ունեցաւ կատաղի կռիւ։ Մի քանի օրվայ ընթացքում մինչև մեծ շտուրմի սկսվելը ճապօնացիներին ոչ մի անգամ չաջողվեց երկար ժամանակ իրանց ձեռքում պահել գրաւած դիրքերը, նրանք յարձակում են գործում մեծ մասամբ գիշերը, բայց օգուտ են քաղում նոյնպէս վաղ առաւօտից և մառախլապատ եղանակից՝ իրանց շարժումը դիմակաւորելու համար։ Ճապօնացիները կարծում են, որ իրանց զօրքերի ֆիզիքական դրութիւնը կը տայ իրանց գերազանցութիւն և յաղթութիւն, հնարաւորութիւն տալով իրանց ուժասպառ անել ռուսներին անդադար յարձակումներով։ Գեներալ Ստէսսէլ ձի հեծած անձամբ պտտում է բերդի շրջականերում։ Օֆիցէրները և զինուորները բոլորովին ուշադրութիւն չեն դարձնում քաղաքում ընկնող ռումբերի վրա. առհասարակ նրանք չափազանց համարձակ են և ուշադրութիւն չեն դարձնում շրջապատող վըտանգի վրա։

ՉԻՖՈՒ։ (Սեփ. թղթ.)։ Չինացիների տուած տեղեկութիւնների համեմատ, օգոստոսի 8-ին առաւօտեան վեց ժամից ճապօնացիները ռմբակոծում էին Պօրտ-Արտուրը, որին մասնակցում էր և ճապօնական գվարդիական արտիլէրիան։ Մեր բատարէաները պատասխանում էին զօրեղ կրակով և մօտ մէկ ժամին ստիպեցին լռել ճապօնական բատարէաներին։ Ճապօնական նաւատորմը գնաց ծով։

ԼԵԱՕԵԱՆ։ Կուրօկիի զօրաբաժինը, բաղկացած գվարդիայից, 2-դ և 12-դ դիվիզիաներից, պահեստի 3 բրիգադաներից և տէրիտօրիալ զօրքից, ամրացաւ Տայցիխէի հարաւային ափի վրա Բէնսիխուից դէպի հարաւ։ Մէկ դիվիզիա ուղարկված է դէպի արևելք Դցեանշանից և Սիւսիրից դէպի հարաւ։ Նօդզու օժանդակ զօրքեր ուղարկեց Կուրօկիին։ Հաստատվում է Օկուի զօրաբաժնի 13 գնդերի դէպի հարաւ ուղարկելը։ Երկաթուղիական ճանապարհի վրա Խայչէնից մինչև Պօրտ-Արտուր ճապօնացիները փոխում են ըէլսային ճանապարհի լայնութիւնը, որպէս զի խանգարեն ռուսական վագօնների փոխադրութիւնը։

Ռուսական գլխաւոր բանակում սպասում են, որ եկող շաբաթ կը լինի բարենպաստ փոփոխութիւն ռուսական ցամաքային զօրքի ռազմագիտական դրութեան համար։

ԲԵՐԼԻՆ։ Գերմանական կայսրի հրամանով, Պօրտ-Արտուրում գտնվող գերմանական երկու օֆիցէրներն ևս հեռացան բերդից ֆրանսիական կցորդի հետ միասին։ (Ծանօթութիւն խմբագրութեան։ Ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, ամերիկական ծովային կցորդն ևս հեռացաւ Պօրտ-Արտուրից)։

10 օգոստոսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Բիւլլետէն։ «Նորին Մեծութիւն Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆեօդօրօվնան Իրան լիապէս լաւ է զգում. բոլորովին կանոնաւորապէս ընթանում է որդեծնութեան յաջորդող շրջանը, ույժերն արագ աճում են և Ինքը գտնվում է ույժերի լիապէս կազդուրման ճանապարհի վրա։ Նորին Կայսերական Բարձրութեան Թագաժառանգ Ցեսարևիչի սննդառութիւնը Օգոստափառ Ծնողի կողմից առողջ է ընթանում. Բարձր Նորածինը լիապէս առողջ է»։—Օգոստոսի 7-ին ժամը 11-ին Բարձրագոյն ներկայութեամբ կայացան Պաւլովսկի զինուորական, Պետերբուրգի հետևակ իւնկերների, Միքայէլեան և Կօնստանտինեան արտիլէրիական և Նիկոլայեան կավալէրիական դպրոցների վարժութիւնները։—Օգոստոսի 7-ին Թագուհի Կայսրուհի Մարիա Ֆեօդօրօվնան բարեհաճեց Իր այցելութիւնով երջանկացնել Կրասնօէ-Սելօի զինուորական հիւանդանոցը։—Օգոստոսի 8-ին երեկոյեան ժամը 6-ին կայացաւ Կրասնօէ-Սելօի բանակատեղի Բարձրագոյն ընդհանուր տեսութիւն, իսկ յետոյ ընդհանուր զօրահանդէս։ Օգոստոսի 9-ին առաւօտեան 11 ժամին կայացաւ Կրասնօե-Սելօի մօտ բանակներում գտնվող զօրքերի զօրատես։ Զօրատեսից յետոյ Նորին Մեծութիւնը շնորհաւորեց իւնկէրներին նրանց օֆիցէրի աստիճան ստանալը, մի և նոյն ժամանակ համոզմունք յայտնելով, որ նըրանք կը ծառայեն հայրենիքին նոյնպիսի հաւատարմութեամբ, որպէս ծառայում էին նրանց նախնիքները և բարեմաղթեց նոր օֆիցէրներին աջողութիւն և բարօրութիւն առաջիկայ ծառայութեան մէջ։ Պաշտելի Միապետի խօսքերը դիմաւորվեցին երիտասարդութեան ուրախալի «ուրայով»։ Երիտասարդ օֆիցէրները և Թագուհի Կայսրուհու և Մեծ Իշխանուհիների կամէր-պաժերը բաղդ ունեցան օֆիցէրական աստիճան ստանալու հրամանները ստանալ Նորին Մեծութեան և Նոցա Բարձրութիւնների ձեռքերից։ Ապա Արքայական վրանում կայացաւ նախաճաշ, որին ներկայ էին Բարձրագոյն Անձեր և հրաւիրված էին բարձրաստիճան անձինք։ Նախաճաշը վերջանալուց յետոյ Նոցա Մեծութիւնները, ուղեկցվելով «ուրայի» անընդհատ աղաղակներով, բարեհաճեցին ճանապարհ ընկնել։

Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց զօրաւոս կատարել Կրասնոե Սելօում։ Նորին Մեծութիւնը, փառաւոր դրութեան և կարգապահութեան մէջ գանելով զօրամասերը, սրտագին երախտագիտութիւն է յայտնում Նորին Բարձրութիւն գլխաւոր հրամանատար Մեծ Իշխան Վլադիմիր Ալէքսանդրովիչին։

Հրատարակված է Բարձրագոյն հրովարտակ յանուն Նորին Բարձրութեան Մեծ Իշխան Վլադիմիր Ալէքսանդրովիչի, յայտնելով Բարձրագոյն շնորհակալութիւն Նորին Բարձրութեան յանձնված շրջանի զօրքերի գեղեցիկ դրութեան համար և այն բանի համար, որ նրանք գերազանց կերպով կատարեցին մոբիլիզացիական բարդ աշխատանքներ, թէ ինժեներականը Ֆինլանդական ծովափի վրա, թէ 1-ին հետևակ զօրաբաժնի պահեստի զինւորների զինւորակոչի ժամանակ։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրոնցովի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մորթու, վեներական և վիրաբուժութիւն։

Զ. Ի. ԲԱՂՆԱՍԵԱՆՑ 11—12 ժ. մանկաբարձութեան կանանց և երեխայոց հ.

Վ. Ի. ԳՀԵԼԻՁԷ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.

Գ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ—1—1 1/2 ժ. ներքին և երեխայոց հ.

Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—1 1/2 ժ. ներքին և երեխայոց հ.

Ա. Գ. Սօլօզով ատամնաբոյժ. 9—11 ժ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ն. Ն. ՌՈՍՏՈՄԲԷԿՈՎ—5—6 ժ. վիրաբուժ. մորթու և վեներական հ.

Գ. Ս. ԼԵՎԻ—6—7 ժ. նեարդային (էլեկտրաբուժութիւն), ներքին և վեներական հ.

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՇԵՐԲԻՆԻՆԱ—7—7 1/2 ժ. մանկաբարձութեան և կանանց հ.։

Գ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ—7 1/2—8 ժ.

Վճարը 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Օ. Ա. ՌՈՎՆԻՑԿԻ—ատամ. ծաղկահատ և բժշկական մարմնամարզ. գիմն. 11—1 ժ.։

Հիւանդանոցում ընդունվում են և գիշերօթիկ հիւանդներ։

Հիւանդանոցի կառավարիչ՝ Բժ. Կ. Ի. ԳՋԵԼԻԵՎ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գր. Տէր-Գրիգորեանց

ընդունում է հիւանդներին—ներքին (մասնաւորապէս կրծքի) և երեխայոց հիւանդութիւններ. ունի ռէնտգէնեան կաբինէտ. 154. Միքայէլեան պրօսպէկտ, տէլէֆօն 825.

(շ. ե. հ. չ.) 72—105

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Բժշկ. Բ. Նաւասարդեան

տեղափոխվելով Թիֆլիսից ՌՕՍՏՕՎ

Հիւանդներին ընդունում է 11—12 ժ. առ. և 7—8 ժ. երեկոյեան։

Б. Садовая, 136, д. Бакалова.

(ռ. կ. ե. հ.) 49—100

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Տ. ԳԷՈՐԳ-ԲԷԳԵԱՆ

ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունելութիւն ամեն օր.
Առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7
Վելեամինովսկայա փողոց № 8։ (ե.ռ.) 12—100

ՎԻԵՆՆԱ. ԲԺ. Պ. Մ. ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Կազմում է խորհուրդներ տեղիս մասնագէտ-պրօֆէսօրների հետ Ռուսաստանից եկող հիւանդների համար։

D-r med. P. Afrikian.

Հասցէն Wien, I, Tegetthoffstrasse, 1 Pension.

45—50

Լոյս տեսաւ

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ

ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հատոր առաջին. 1865—1871.

ԳԻՆՆ Է 1 ՌՈՒԲԼԻ.

Առաջին հատորի մէջ զետեղված են այն խոշոր ու մանր յօդուածները, որոնք լոյս են տեսել մինչև «Մշակ» լրագրի հրատարակութիւնը։ Այդ յօդուածները վերաբերում են 1865—1871 թւականների շրջանին և տպված են եղել մասամբ «Մեղու Հայաստանի» լրագրում, իսկ մասամբ «Հայկական Աշխարհ» ամսագրում։

Դիմել «Գուտտենբերգ» գրախանութը։ 14—25

Ս. ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆԻ

լուսատպարանը ընդունում է

ՑԻՆԿԻ ԿԼԻՇԷՆԵՐԻ

Պատուէրներ ձեռնտու պայմաններով

Նոյն տեղից կարելի է ստանալ հայ գործիչների, աւերակների, տիպերի և տեսարանների լուսատիպ ԲԱՑ ՆԱՄԱԿՆԵՐ. հատը 5 կոպ., 10-ը 40 կ., 100-ը 3 ռ. իսկ աւելին զիջումով. առանձին չի ուղարկվում։ Դիմել. Фотоцинкогтафія С. Согомоняна. Тифлисъ.

(ռ. չ.) 2—10

Գուտտենբերգ

գրավաճառանոցում վաճառվում են.

«Փարօսի վրա», Յ. Սուրխաթեանի	— 5
«Ֆաթի», զաւեշտական պատմուածք, Ղաւիրեզի, Թարգմ. Ղ. Կ.	— 5
«Տէր-Մաթայ» և իր զոհերը, Խանսան.	— 35
«Մեկքոն աղայի սթօռեան», վերջաբանով, Թուրխաթեանի	— 35
Х. А. Вермишевъ, Матеріалы для исторіи грузино-армянскихъ отношеній. Отвѣтъ на книжку кн. И. Г. Чавчавадзе: Армянскіе ученые и вопіющія камни	1 —
И. Г. Чавчавадзе, Армянскіе ученые и вопіющіе камни	— 50

«Գուտտենբերգի» հրատարակութիւնները

«Պոմպէյի վերջին օրերը», Լորդ Լիտտօնի Թարգմ. Միրզօյեանի	1—50
«Ասպետ», Վ. Փափազեանի	— 15
«Կեանքը ծովերի խորքում» Լունկևիչի Թարգմ. Ս. Մալխասեանի	— 30
«Տրիլբի», դրամա 4 արար. Թարգմ. Լ. Մէլիք-Ադամեանի	— 20
«Եաղսատ», վոդ. 1 արար. 2 պատկեր, Յ. Ղազարեանի	— 25
«Դարվինիզմ», Ս. Բալաց. (Դար. պատ.)	— 50

Դիմել՝ Книжный магазинъ «Гуттенбергъ» Дворцовая, Г. Галустяну. 1—3

Լոյս տեսաւ

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

ԱՐԱՋԸ

(Պատմուածքների ժողովածու)

Գինն է 80 կոպ.

Դիմել «Գուտտենբերգ» և «Կենտրոնական» գրավաճառանոցներին և հեղինակին՝ Тифлисъ Редакція „Мурчъ". (ռ. չ.) 6—10

Արիստակէս եպիսկոպոս Սեդրակեանի

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՊԱՇՏՕՆԱՄԱՏՈՅՑ ՅԱՐԳՈՒԹԻՒՆԸ»

անունով պատմական տեսութիւնը. Մասն 1-ին։ Ծախվում է «Կենտրոնական» և «Գուտտենբերգ» գրախանութներում։

Գինն է 1 ր. 50 կոպէկ։

ՎԱՌՎԱՌԷ ԵՒ ՍՏԵՓԱՆ ՍՄԲԱՏԵԱՆՑՆԵՐԻ

ուսումնարաններում աւանդվում են՝ կրօն (հայոց լեզուով), ռուսաց լեզու, թւաբանութիւն, հայոց լեզու և գեղագրութիւն և տարվայ ընթացքում պատրաստվում են քննութեան երեխաներ զանազան միջնակարգ դպրոցների և Լազարեան ճեմարանի համար։

Ուսումն սկսվում է օգոստոսի 10-ից։ Ռօստով Դ/Վ, Տուրգենևսկայա փողոց, տուն եղբ. Ռանանօմերի, № 4. (ա. օ) 7—25

Հին-Նախիջևանում

օգոստոսի 20-ից բացվում է գրավաճառանոց Արամ Պօղոսեանցի, որտեղ վաճառվելու են դասական և ընթերցանութեան գրքեր ռուսաց և հայոց լեզուներով, դպրոցական գիւանական և ամեն տեսակ պիտոյքներ։

(շ. չ.) 10—10

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԲՐՕԿԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

յանձնարարում է

ԻՐ ՅԱՏԿՈՒԹԵԱՄԲ ՅԱՅՏՆԻ

ԳԼԻՑԵՐԻՆԻ ՍԱՊՕՆ

Պահպանում է կաշուի փափկութիւնը և աւելացնում է սպիտակութիւնը

ԿՏՈՐԸ 20 ԿՈՊԷԿ

9—10 143,186

(Метцль). (ա. ամս. 10)

Լոյս են տեսել և վաճառվում են Արսէն վարդապետ Ղլտճեանի հետևեալ աշխատութիւնները.

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ,

ՍՄՈՒՍՆԱԼՈՒԾՈՒԹԻՒՆ

և քաղաքացիական պսակ—75 կոպ.

«Միջազգային իրաւունք»—50 »

Դիմել Ալէքսանդրոպօլ, Мкртичу Клитчяну և Թիֆլիսի գրավաճառներին։ (չ. ե. շ.) 1—3

Վաճառվում է «ՄՇԱԿ» լրագրի 1875—1892 տարիների ամբողջ համարները, ձեռնտու պայմաններով։

Դիմել Ялта, Григору Вартанянцу. (չ. ռ. շ.) 1—3

Մարրասի ուսումնարանի համար հարկաւոր է երկրորդ ուսուցիչ՝ ցենզաւոր. ռոճիկ 400 րուբլի։ Տրվում է սենեակ, լուսաւորութիւն և այլն։

Դիմել՝ Шемаха, сел. Матрасы, попечит. А. Атріеву. 3—3

Ցանկանում եմ

գնել Թիֆլիսի մէջ 1, 2, 3, 4, 7, 8 և 9 բաղաքամասերում, տրամվայից և Կախեթինսկայա փողոցից ոչ շատ հեռու մի կտոր գետին 60—300 սաժ., որ կարող է լինել հին շինութիւնների հետ, ամենը մինչև 4000 րուբ. արժէքով։

Հասցէն՝ ул. Паскевича, д. 18 нижн. эт. А. И. К. (հ. կ.) 7—10

ՖԻՆԱՆՍՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԻՒՆԻՑ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Երկու սեռի անձանց համար

(Баку, Прачешная, домъ Теръ-Ованесова)

Կուրսերի նպատակն է տալ ունկնդիրներին մասնագիտական, և առևտրական կրթութիւն և պատրաստել հմուտ հաշուապահներ։ Աւարտողները ստանում են ատեստատներ։ Կուրսերում աւանդվում են՝ 1) Առևտրական թւաբանութիւն և թւաբանութիւն համրիչի վրա. 2) Հաշուապահութիւն արդիւնաբերական, գործարանական, առևտրական և բանկային. 3) Առևտրական թղթակցութիւն. 4) Առևտրական տնտեսագիտութիւն. 5) Առևտրական և մուրհակային օրէնքներ. 6) Գեղագրութիւն և արագագրութիւն (ուղղումն ձեռագրի). 7) Ուսուցումն գրող մեքենայի վրա։ Ուսումն սկսվելու է սեպտեմբերի 20-ից։ Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից՝ ամենայն օր կուրսերում առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև 12-ը և երեկոյեան 4-ից մինչև 7 ժամը։

Կուրսերի կանոնադրութիւնը (уставъ) և մանրամասն ծրագիրը (программа)—տրվում և ուղարկվում են ձրիաբար։ Օտարաքաղաքացիները դիմում են Баку, учредителю коммерческихъ курсовъ А. И. Теръ-Каспарову.

(չ. կ.) 12—30

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

(Тифлисъ, Сололаки, Лермонтовская ул., № 9)

Առևտրական Կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ։ Աւարտողները ստանում են ատեստատներ։

Աւանդելի առարկաները սրանք են՝ 1) Առևտրական Տնտեսութիւն. 2) Առևտրական թւաբանութիւն. 3) Հաշւապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային). 4) Թւաբանութիւն համրիչի վրա. 5) Առևտրական թղթակցութիւն. 6) Առևտրական և մուրհակի կանոնադրութիւն և 7) Գեղագրութիւն, վատ ձեռքի ուղղելը։

Ձրի ուսուցումն ցանկացողներին գրող մեքենայի վրա։ Պարապմունքները կուրսերում լինում են ամեն օր։

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից։ Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 12-ը, և երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլօլակում, Ալէքսանդր Փրիգօնովի տանը № 9, Սերգիևսկայա և Լերմոնտովսկայա փողոցների անկիւնում։ Ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէս կուրսեր հիմնողի բնակարանում։ Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу.

(կ. չ.) 16—25

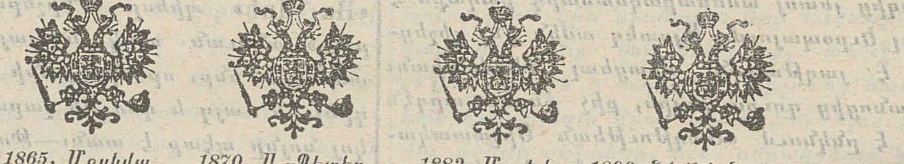

1865. Մոսկվա 1870. Ս.-Պետեր. 1882. Մոսկվա 1896. Նիժնի-Նովգ.

ՌՈՒՍ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՌԵՏԻՆԷ ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌԵԶԻՆԷ ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐԻ

Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ

ՀԻՄՆՎԱԾ 1860 ԹՒԻՆ

Խնդրում է գնելու ժամանակ ուշք դարձնել տակին եղած կնքանշաններին, մանաւանդ ընկերութեան հիմնարկութեան թւականի վրա—„1860" և С-.ПЕТЕРБУРГЪ բառի վրա կարմիր եռանկիւնու մէջը (գործարանի կնքանշանը)։